

Új Nemzeti Kiválóság Program
2017/2018 Tanulmánykötet

Győr, 2018

ISSN 2630-8134

© Széchenyi István Egyetem, 2018

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített változata kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmiféle formában nem sokszorosítható.

Kiadó | Széchenyi István Egyetem

Levélcím | 9026 Győr, Egyetem tér 1.

Speciális bűnelkövetők a 20. századi Magyarországon

Szigorított őrizet, avagy egy fejezet a határozatlan tartamú intézkedések köréből

1. BEVEZETÉS

„Ami most már a szokásszerű bűncselekményt illeti, úgy az objektíve semmiben sem különbözik a közönséges bűncselekményektől, de a súlyosabb büntetendőségét teljesen igazolja az, hogy szubjektíve sokkal veszélyesebb, mert éppen a szokás könnyűvé és kívánatosá teszik oly cselekmények elkövetését is, amely iránt a tettes egyébként ellenszenvvel viseltetik.”²

Jelen tanulmány is a szokásszerű, visszaeső bűnelkövetőkkel foglalkozik, mégpedig a velük szemben alkalmazott joghátrányok egyikével, a szigorított őrizettel, mely egy határozatlan tartamú intézkedés képében megjelenő eszköz volt a többszörös visszaesők elleni büntetőjogi küzdelemben az 1970-80-as években. A visszaesőkkel szembeni határozatlan tartamú intézkedés azonban nem a szocialista büntetőjog találmánya volt, intézménytörténeti előzményei a 20. század elejéig nyúlnak vissza. Így tanulmányom kitér ezeknek az előzményeknek a rövid ismertetésére, emellett a visszaesők büntetőjogi szabályozásával is foglalkozik annak érdekében, hogy átfogó és érthető képet adjon a témával szolgáló jogintézményről.

2. INTÉZMÉNYTÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK A POLGÁRI KOR BÜNTETŐJOGÁBÓL

A szabályozás igénye a visszaeső – megrögzött – társadalomra veszélyes bűnelkövetőkkel szemben a 19. században merült fel, ekkor még kezdetleges formában. A 20. századra már egészen világossá vált, hogy a klasszikus büntetőiskola tettel arányos, megtorló büntetései nem képesek a visszaeső bűnelkövetők számának növekedését megakadályozni, illetve szükséges a bűnelkövetői csoport külön kezelése

[1] SZE Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, egységes osztatlan képzés, jogász. Témavezetők: Prof. Dr. Mezey Barna DSc egyetemi tanár, SZE Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, Jogtörténeti Tanszék; Dr. Kelemen Roland, SZE Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, Jogtörténeti Tanszék, egyetemi tanársegéd.

[2] GÖNCZÖL KATALIN: *A visszaeső bűnelkövetők tipológiája*, 1980, Közgazdasági és jogi Könyvkiadó, Bp., 18. o.

és rájuk vonatkozó speciális rendelkezések kialakítása. A visszaesők, a szokásszerű bűnözők elleni fellépés egész Európa problémája volt ezekben az időkben.³

Polgári korunk kiemelkedő büntetőjogi munkája, a Csemegi Kódex⁴ korának későszülött gyermeke volt. A klasszikus iskola tanai szellemében született, végső soron „egy, már a törvény keletkezésekor is letűnőben lévő büntetőjogi szemlélet utolsó, fényes fellobbanása” volt.⁵ Fogyatozása többek között a közveszélyes bűntevő egyénekkel való nemtörődomségben rejlett.⁶ A megrögzött büntetettek-ről mindössze a körben szólt, hogy meghatározott büntetett vagy vétséget elkövető visszaesőket kizárta a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből, az általános részben azonban nem határozta meg a visszaeső bűnelkövetők fogalmát.⁷

A Kódex hiányosságainak pótlására különböző elméletek születtek, összességében a határozatlan tartamú biztonsági intézkedések bizonyultak jó megoldásnak, megteremtve a gyakorlatias, szükséges és célszerű fellépés lehetőségét.⁸ A 20. század elején a pozitivistá büntetőjogi iskola a tettesre összpontosított, célállá vált az elkövető átnevelése, a különösen veszélyes bűnelkövetői kategóriák esetében pedig az ártalmatlanná tétel tűnt megfelelő megelőzési módnak. Az említett törekvéseknek elegendő időbeli keretet pedig a határozatlan tartamú szabadságot elvonó, korlátozó büntetőjogi intézkedések teremtettek.⁹ A határozatlan tartamú szankciók nem kizárólag a múltbéli tette válaszoltak ugyanis, hanem a jövőre vonatkozóan az elkövető személyében rejlő kockázatot orvosolták.¹⁰

Nagy Ferenc műve nyomán a büntetőjogi intézkedéseket három nagy korszakra osztva célszerű vizsgálni, ezt a felosztást követi jelen tanulmány is a határozatlan tartamú intézkedések vonatkozásában. Az első korszak az első világháború végéig terjed; a második a két világháború közötti éveket öleli fel; az utolsó korszak pedig a második világháború utáni szocialista időszakra tehető.¹¹ Az első korszakba illeszthető hazánkban a dologház intézménye, melyet az 1913. évi X. törvénycikk vezetett be.¹² Eredetileg a közveszélyes munkakerülőkre javító,

[3] MEZEY BARNA: A határozatlan tartamú szabadságvesztés intézményének bevezetése Magyarországon, in *Jogtörténeti Értekezések*, 1983, Bp., 91. o.

[4] 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekéről és vétségekről, a továbbiakban: Csemegi Kódex.

[5] RIES ISTVÁN – AUER GYÖRGY: *A hatályos büntetőjog szabályai*, 1947, M. Igazságügyminisztérium Kiadványa, Bp., 3. o.

[6] IRK ALBERT: *A magyar anyagi büntetőjog*, 1928, Dunántúl Egyetem Nyomdája Pécs, Pécs, 36–37. o.

[7] Csemegi Kódex 49. § 2. pont.

[8] HORVÁTH TIBOR: *A büntetési elméletek fejlődésének vázlata*, 1981, Akadémiai kiadó, Bp., 209–210. o.

[9] BALOGH JENŐ: A társadalom hathatósabb védelme a közveszélyes büntetettek ellen, in *Athenaeum*, Bp., 1908/17. kötet, 129–139. o.

[10] FINKE FERENC: *Büntetés-tani problémák*, 1933, Sylvester irodalmi és Nyomdai Rt., Bp., 181–185. o.

[11] NAGY FERENC: *Intézkedések a büntetőjog szankciórendszerében*, 1986, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp., 93–96. o.

[12] 1913. évi XXI. törvénycikk a közveszélyes munkakerülőkről.

nevelő hatást gyakorló szankciónak szánták, a jogintézményt bevezető törvény azonban túlnyúlt ezen, és a visszaesőkre irányadóan is tett reformlépéseket. A dologház egy relatíve határozott joghátrányt jelentett, ennek tükrében az eljáró bíróság nem határozhatta meg pontos tartamát, a törvény rendelkezései szerint azonban az egy évnél kevesebb, illetve 5 évnél több nem lehetett.

A második korszakban a magyar büntető anyagi jogba a megrögzött büntettes fogalmát és a szigorított dologház jogintézményét az 1928. évi X. törvénycikk vezette be.^[13] A szigorított dologház egy büntető, biztonsági természetű intézkedés volt, mely csupán nevében hasonlított a dologházhoz, ezért semmiképp sem helytálló annak továbbfejlesztett változataként tekinteni rá, ugyanis eltérő büntetőpolitikai célok szellemében alkalmazták őket. Ennél az intézkedésnél már egy relatíve határozatlan tartamú szankcióról volt szó, annak alsó határát a törvény 3 évben jelölte meg, a felső határ azonban az elítélt magatartása függvényeként alakult. A dologházi és szigorított dologházi törvénnyel a visszaeső, megrögzött bűnelkövetőkre vonatkozó érdemi szabályozás a fentiek értelmében nem a Csemegi Kódexben, hanem külön jogszabályban kapott helyet, általános fogalom tehát még mindig nem született erről a speciális kategóriáról.

3. A HAZAI BÜNTETŐJOGI SZABÁLYOZÁS A VISSZAESŐ BŰNELKÖVETŐKRE VONATKOZÓAN A SZOCIALIZMUS ÉVEIBEN

A korábbiakban ismertetett korszakolást tekintve a tárgyalt utolsó szakaszba illeszthető a szigorított őrizet jogintézménye. A korszakot annak fényében kell megítélni, hogy a második világháborút követően a szovjet típusú állammá válás rányomta bélyegét mind a jogalkotásra, mind a jogalkalmazásra. „Kialakultak a volt Szovjetunióban azok az ideológiai, filozófiai, politikai kategóriák, fogalmak” melyek szétterjedve egyfajta kötelező irányként szolgáltak a szocialista berendezkedésű államok számára.^[14] A visszaesőkre vonatkozó szabályozást is megérintette a szocialista jogalkotás szele, a Btá-t hatályba léptető 1950. évi 39. törvényerejű rendelet 2. §-a hatályon kívül helyezett számos korábbi jogszabályt, köztük az 1913. évi X. törvénycikket és a II. Büntetőnovella szigorított dologházra vonatkozó rendelkezéseit is. A Btá általánosan nem tért ki a visszaeső bűnelkövetőkre, a szabályozás ez irányban nemhogy lelassult volna, hanem egészen a Csemegi Kódex Különös Részéhez tért vissza, mivel még a külön törvényekben lévő szokásszerű bűnelkövetőkre vonatkozó rendelkezéseket is hatályon kívül helyezték.

A visszaesők szabályozásában előrelépés az 1961-es büntetőtörvénykönyvvel következett be.^[15] A törvénykönyv már az általános részi szabályok között,

[13] 1928. évi X. törvénycikk a büntető igazságszolgáltatás egyes kérdéseinek szabályozásáról, a továbbiakban: II. Büntetőnovella.

[14] BLASKÓ BÉLA: *A bűnösség büntetőjogi, büntető-jogtudományi problémái*, 2004, Rejtjel Kiadó, Bp., 36. o.

[15] Az 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről, a továbbiakban: 1961-es Btk.

pontosabban az értelmező rendelkezéseknél elhelyezve határozta meg a visszaeső bűnelkövető fogalmát. A következő fázisban a „relatív határozatlan tartamú büntető jogkövetkezmények az élet realitásává váltak” a szigorított őrizet jogintézményének a megteremtésével, melynek maximális tartamát a jogalkotó 5 évben határozta meg.¹⁶ Az intézkedés az 1974. évi 9. törvényerejű rendelettel került a joghátrányok anyagi jogi palettájára, egyfajta jogi kísérletezésként.¹⁷ A tettes büntetőjog elvét követő, limitált védelmi intézkedés az elkövető személyében rejlő kockázatra reagált, s határozott tartamú szabadságvesztés letöltését követően került sor a végrehajtására.¹⁸ Célzott bűnelkövetői csoportként a társadalomra különösen veszélyes, korábban többször szabadságvesztésre ítélt olyan bűnelkövetőket jelölte meg, akikkel szemben a korábbi büntetések nem bizonyultak elég visszatartó tényezőként.¹⁹

Az 1970-es évek végén a szigorított őrizet szabályozásának korábban említett kísérleti jellege megszűnt, és egy szilárdabb alapra helyezve az új Btk-ba integrálódott az intézkedés.²⁰ A törvény kiemelkedő jelentőségű volt a visszaesők szabályozásában, 3 különböző kategóriát határozott meg: a visszaesőkét, a különös visszaesőkét és a többszörös visszaesőkét. „Kriminológiai értelemben a visszaesés kérdését a törvény rendbe tette.”²¹ Az új Btk. ezzel betöltötte a Csemegi Kódex óta tátongó űrt és már a gyakorlati igényeknek megfelelő fogalmakat tartalmazott. Az alábbi táblázatban a szigorított őrizet kezdetleges, kísérleti jellegű szabályozását vettem össze a Btk-ban szereplővel. Az intézkedés alkalmazhatósági lehetőségét jelentősen szűkítette a jogalkotó azzal a céllal, hogy ne lehessen „minden piti visszaeső bűnözőt” szigorított őrizetbe juttatni.²²

[16] SÁRKÁNY ISTVÁN: A szigorított őrizet ellentmondásai, in *Belügyi szemle*, 1985/11. szám, 56. o.

[17] LÁSZLÓ JENŐ: A büntetőjog reformja, in *Jogtudományi Közlöny*, 1982/10. szám, 754–764. o.

[18] GYÖRGYI KÁLMÁN: A büntetéskiszabás elvi kérdései és a kodifikáció, in *Jogtudományi Közlöny*, 1977/3. szám, 130. o.

[19] GÖNCZÖL KATALIN: *Bűnös szegények*, 1991, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp., 98. o.

[20] 1978. évi IV. törvény Büntető törvénykönyvről.

[21] Jogi, igazgatási és igazságügyi bizottság 1978. december 13-i üléséről készült jegyzőkönyv Magyar Parlamenti Gyűjtemény, Országgyűlési Könyvtár, Szakács Ödön hozzászólása, 95. o.

[22] Jogi, igazgatási és igazságügyi bizottság 1978. december 13-i üléséről készült jegyzőkönyv Magyar Parlamenti Gyűjtemény, Országgyűlési Könyvtár, Markója Imre hozzászólása, 21. o.

1. ábra: A szigorított őrizet két időállapotának összevetése²³

szubjektív tények	Szigorított őrizet	
	1974. évi 9. tvr.	1978. évi IV. tv.
szubjektív tények	különösen veszélyes visszaeső	többszörös visszaeső
bűncselekmények	• államgátlás és igazságszolgáltatás elleni • a közbiztonság és közrend elleni • személy elleni • a család az ifjúság és a nem erkölcs elleni • vagyon elleni - szándékos bűncselekmények	• élet, a testi épség és az egészség elleni • a nem erkölcs elleni • a hivatalos személy • a közbiztonság elleni • a vagyon elleni - szándékos bűncselekmények • garandóság • kárhózzárral visszaélés
objektív tények	• korábban már legalább háromszor együttesen legkevesebb háromévi szabadságvesztésre ítélték • utolsó büntetésének kitöltésétől vagy annak végrehajthatósága megismerésétől számított öt éven belül ismét elköveti a felsorolt bűncselekmények valamelyikét • és emiatt legalább egyévi szabadságvesztésre ítélik. + az újabb bűncselekmény elkövetésekor huszadik életévét már betöltötte, + az ügyének indítványoznia kellett az elrendelését	• korábban legalább háromszor, egyenként egy évet meghaladó végrehajtható szabadságvesztésre ítélték • a szándékos bűncselekmény elkövetését megelőzően visszaesőként szabadságvesztésre ítélték és az utolsó büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatóságának megismerésétől a szabadságvesztéssel fenyegetett újabb bűncselekmény elkövetésére három év nem telt el • a felsorolt bűncselekmények bármelyike miatt legalább ketévi szabadságvesztésre ítélik + az elkövető a bűncselekmény elkövetésekor már betöltötte huszadik életévét
szubjektív tények	• az elkövetett bűncselekmények körülményeiből, valamint az elkövető életmódjából megállapítható, hogy a Magyar Népköztársaság törvényes rendelkezéseivel következtetesen szembeszökik	• az újabb bűncselekmények elkövetésének megelőzése érdekében erre az intézkedésre szükség van

4. A SZIGORÍTOTT ŐRIZET BÍRÓSÁGI GYAKORLATA

Tekintve, hogy egy fiatal, kiforratlan jogintézményről volt szó, fontosnak találtam az intézkedéssel kapcsolatos bírói gyakorlatra kitekintést tenni. A szigorított őrizet elrendelhetősége objektív, illetve szubjektív feltételektől²⁴ függött, ezek a kritériumok pedig felvetettek jogértelmezési és jogalkalmazási kérdéseket. Levéltári kutatásaim során az Igazságügyi Minisztérium Bíróügyi Főosztályának 1983-as és 1985-ös jelentését tanulmányoztam, ezekből, illetve BH-k értelmezésén keresztül vontam le következtetéseket a bírósági gyakorlatra vonatkozóan. Jelen tanulmányban az 1983-as jelentés néhány példáját ismertetném.²⁵

A szigorított őrizet elrendelésének az objektív feltételek megvalósulása mellett és a szubjektív körülmények fennállása esetén volt helye. A feltételeket tehát konjunktív elemként határozta meg a Btk., illetve már a tvr. is. Az ítéletek tényállásában kellett feltüntetni ezeknek a feltételeknek a meglétét. A vizsgálat megállapítása szerint az elsőfokú bíróságok jellemzően nem végezték el a tényállás alapos és hiánytalan tisztázását, ugyanis a feltételekről nem szóltak kimerítően.

[23] A Szerző saját szerkesztése az 1974. évi 9. tvr. és az 1978. évi IV. törvény nyomán.

[24] Lásd: 1. ábra.

[25] Jelentés a szigorított őrizet bírósági gyakorlatának vizsgálatáról, Budapest Főváros Levéltára, XXV. 50. a. 1983. El. I. B. 14.

Itt azokra a büntetőjogilag releváns korábbi elítélésekre kell gondolni, melyek a vádlott többszörös visszaesői minőségének megalapozására szolgáltak, valamint az egyént övező és személyiségében rejlő szubjektív mozzanatokra.

Két meghatározott példával szemléltetném, hogy hiába jutottak az eljáró bíróságok helyes következtetésre, az eljárási szabályok be nem tartása miatt a döntésük nem volt megalapozott. A Szegedi Járásbíróság a B. 620/182/5. számú ítélet rövidített indoklásában megjelölte a korábbi elítéléseket: vagyon elleni bűncselekmények miatt 3 és 4 évi, valamint 5 havi szabadságvesztés büntetését. Látható, hogy az öt hónapos tartam hibádzott, az egy éves objektív kritérium felét sem érte el. Az iratok között szerepelt még egy korábbi elítélés is, mely 2 évi szabadságvesztést jelentett, így bőven megfelelt az objektív feltételnek, ezt a tényt azonban nem tette a tényállás részévé a bíróság, tehát a szigorított őrizetet megalapozatlan tényállás ellenére szabta ki.²⁶ Az előzővel egyező hibát vétett a Dombóvári Városi Bíróság 2. B. 63/1982/4. számú ítéletében, vagyis több bíróság gyakorlatában is előfordult ez a pontatlanság.²⁷ Annak ellenére tehát, hogy a bíróságok helyesen állapították meg az intézkedés alapjául szolgáló feltételek fennállását, mégsem jártak el szabályszerűen, mivel az ítéleti tényállásban nem adtak kimerítően számot a megállapított tényekről.

Az objektív feltételek egyike volt, hogy a terheltet a korábban elkövetett bűncselekményei miatt legalább háromszor ítéljék legalább egy évet meghaladó tartamú szabadságvesztésre. Amennyiben ezt az egy éves határt csak összbüntetésbe foglalás miatt haladta meg a kiszabott szabadságvesztés büntetés tartama, a terhelt szigorított őrizetét nem lehetett elrendelni. Ezt a szabályt az eljáró bíróságok betartották, viszont előfordult, hogy nem az alapügyben hozott, hanem az összbüntetésbe foglalást kimondó ítéletben meghatározott szabadságvesztés tartamára hivatkoztak a tényállásban. Ez történt a Budapesti II., XI. és XII. kerületi Bíróság 5. B. II. 1212/1981/1. számú ítéletében is.²⁸

5. BEFEJEZÉS

„Társadalmi, politikai szempontból egyaránt fontos, az érintett bűnelkövetőkre pedig igen jelentős jogkövetkezményekkel jár a szigorított őrizet.”²⁹ A szigorított őrizettel kapcsolatban számos, különböző oldalról jövő ellenérv merült fel. Egyfelől a büntetésvégrehajtási testület tagjai és maguk az elítéltek is büntetésként tekintettek rá, nem pedig intézkedésként, s végképp nem egy nevelő-javító intézményként. Másfelől eleve kétséges volt, hogy arra az elkövetői csoportra, amely tagjait már legalább négyszer elítélték bűncselekmény elkövetése miatt hatással lehet-

[26] Szegedi Járásbíróság a B. 620/182/5. számú ítélete, BFL XXV. 50. a. 1983. El. I. B. 14.

[27] Dombóvári Városi Bíróság 2. B. 63/1982/4. számú ítélete, BFL XXV. 50. a. 1983. El. I. B. 14.

[28] Budapesti II., XI. és XII. kerületi Bíróság 5. B. II. 1212/1981/1. számú ítélete, BFL XXV. 50. a. 1983. El. I. B. 14.

[29] STEFFLER SÁNDOR: Szigorított őrizet a gyakorlatban és de lege ferenda, in *Magyar jog*, 1976/7. szám, 561. o.

egy szabadságvesztésbe oltott, szabadságelvonással járó biztonsági intézkedés.

Tavassy Tibor szerint valamennyi elítéltnél „erős frusztrálódás volt tapasztalható. A frusztráció - úgy tűnik - két tényezőre vezethető vissza. Az egyik a szigorított őrizetbe utalással járó konkrét anyagi és joghátrányok érvényesülése, a másik pedig a most először *expressis verbis* különösen veszélyes visszaesővé nyilvánítás.”³⁰ A határozatlan tartam emellett nagy bizonytalanságot okozott a szigorított őrizetbe utaltak körében, éppen emiatt helyezkedtek szembe az intézkedéssel.³¹

Az 1980-as évek vége felé közeledve már a jogintézménynek az általános elítélése állapítható meg. Sárkány István az 1970-80-as évek büntetőpolitikai eredménytelenségének a bizonyítékeként titulálta a szigorított őrizetet és a jogállamiság elvével össze nem egyeztethetőnek tartotta, ami a jogrendszerbe „az alapvető garanciális elvek kisebb-nagyobb sérelme nélkül” nem illeszthető be. A bírói kartól származó benyomásai alapján azt a következtetést vonta le, hogy a bírák sem szívesen alkalmazták ezt az intézkedést.³² 1989-ben pedig megkezdődött a demokratikus jogállam kiépítéséhez szükséges büntetőjogi reform és a szigorított őrizet is ennek esett áldozatául.³³ A Btk. 1989. évi LIV. törvénnyel történő módosítása a hatálybalépése előtt elrendelt szigorított őrizetekre kimondta azok végrehajthatatlanságát, ez a gyakorlatban a jogintézmény napjainak leáldozását jelentette.³⁴

FELHASZNÁLT JOGFORRÁSOK

- 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétésekről.
- 1913. évi XXI. törvénycikk a közveszélyes munkakerülőkről.
- 1928. évi X. törvénycikk a büntető igazságszolgáltatás egyes kérdéseinek szabályozásáról.
- 1950. évi II. törvény a büntetőkönyv általános részéről.
- 1950. évi 39. törvényerejű rendelet a büntetőtörvénykönyv általános részének hatálybaléptetéséről.
- 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről.
- 1974. évi 9. törvényerejű rendelet a társadalom fokozottabb védelméről a közrendre és a közbiztonságra különösen veszélyes visszaeső bűnözők elleni hatékonyabb fellépés érdekében.
- 1978. évi IV. törvény Büntető törvénykönyvről.
- 1989. évi LIV. törvény a Büntető Törvénykönyv módosításáról.

[30] TAVASSY TIBOR: Ankét a szigorított őrizetbe utalt különösen veszélyes visszaesők körében végzett kriminológiai kutatásról, in *Jogtudományi Közöny*, 1978/3. szám, 166. o.

[31] Uo. 164-172. o.

[32] SÁRKÁNY ISTVÁN: A büntető törvénykönyv büntetési céljai és a szigorított őrizet in *Belügyi szemle*, 1986/11. szám, 64. o.

[33] Az 1985. évi június hó 28-ára összehívott Országgyűlés naplója, V. kötet, 1998, Bp, 5728. o.

[34] 1989. évi LIV. törvény a Büntető Törvénykönyv módosításáról. 5. § (4) bek.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BALOGH JENŐ: A társadalom hathatósabb védelme a közveszélyes büntettek ellen, in *Athenaeum*, Bp., 1908/ 17. kötet, 129–139. o.
- BLASKÓ BÉLA: *A bűnösség büntetőjogi, büntető-jogtudományi problémái*, 2004, Rejtjel Kiadó, Bp.
- FINKEY FERENC: *Büntetéstan problémák*, 1933, Sylvester irodalmi és Nyomdai Rt., Bp.
- GÖNCZÖL KATALIN: *A visszaeső bűnelkövetők tipológiája*, 1980, Közgazdasági és jogi Könyvkiadó, Bp.
- GÖNCZÖL KATALIN: *Bűnös szegények*, 1991, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp.
- GYÖRGYI KÁLMÁN: A büntetéskiszabás elvi kérdései és a kodifikáció, in *Jogtudományi Közlöny*, 1977/3. szám, 130. o.
- HORVÁTH TIBOR: *A büntetési elméletek fejlődésének vázlata*, 1981, Akadémiai kiadó, Bp.
- IRK ALBERT: *A magyar anyagi büntetőjog*, 1928, Dunántúl Egyetem Nyomdája Pécs, Pécs.
- LÁSZLÓ JENŐ: A büntetőjog reformja, in *Jogtudományi Közlöny*, 1982/10. szám, 754–764. o.
- MEZEY BARNA: A határozatlan tartamú szabadságvesztés intézményének bevezetése Magyarországon, in *Jogtörténeti Értekezések*, 1983, Bp.
- NAGY FERENC: *Intézkedések a büntetőjog szankciórendszerében*, 1986, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp.
- RIES ISTVÁN – AUER GYÖRGY: *A hatályos büntetőjog szabályai*, M. Igazságügyminisztérium Kiadványa, 1947, Bp.
- SÁRKÁNY ISTVÁN: A szigorított őrizet ellentmondásai, in *Belügyi szemle*, 1985/11. szám, 56. o.
- STEFFLER SÁNDOR: Szigorított őrizet a gyakorlatban és de lege ferenda, in *Magyar jog*, 1976/7. szám, 561. o.

FELHASZNÁLT EGYÉB FORRÁSOK

- Jogi, igazgatási és igazságügyi bizottság 1978. december 13-i üléséről készült jegyzőkönyv, Magyar Parlamenti Gyűjtemény, Országgyűlési Könyvtár.
- Jelentés a szigorított őrizet bírósági gyakorlatának vizsgálatáról, Budapest Főváros Levéltára, XXV. 50. a. 1983. El. I. B. 14.
- Budapesti II., XI. és XII. kerületi Bíróság 5. B. II. 1212/1981/1. számú ítélete, BFL XXV. 50. a. 1983. El. I. B. 14.
- Dombóvári Városi Bíróság 2. B. 63/1982/4. számú ítélete, BFL XXV. 50. a. 1983. El. I. B. 14.
- Szegedi Járásbíróság a B. 620/182/5. számú ítélete, BFL XXV. 50. a. 1983. El. I. B. 14.